

Platserna för folkmordet

På minnesdagen av Förintelsen, den 27 januari, släpps Anders Löwdins fotobok *Jag ville se platserna*. Nu överlämnar han ansvaret till oss läsare att minnas nazisternas folkmord och tänka på dem som försvann på just de här platserna.

– Ett folkmord kan ske i vilket samhälle som helst, vi är inte vaccinerade. Vår tid är granne med tiden för Förintelsen – en människas livslängd tillbaka så är vi där, säger Anders Löwdin.

Detta rör den mest centrala frågan för hans fotoboksprojekt: Hur berättar vi om Förintelsen när alla som kan vittna är döda? Hur ser landskapet idag ut där lägren låg? Bär platserna vittnesmål om de grymheter som utspelade sig där?

Det har gått 25 år sedan dåvarande statsminister **Göran Persson** (S) tog initiativ till en omfattande informationsinsats om Förintelsen, om vad som kan hända när människor inte har utgångspunkten att alla människor har lika värde. Forum för levande historia bildades och det var med boken [*Om detta må ni berätta*](#), som fotografen Anders Löwdins eget engagemang började ta fart. Boken handlar om Förintelsen i Europa år 1933-1945 och visar med hjälp av fakta, dikter, citat och vittnesmål vad människor kan göra mot varandra i en tid då demokratiska värden brutits ner och ersatts av hat. En annan viktig inspirationskälla för Anders Löwdin har varit den italienske juden och kemisten **Primo Levis** bok om sin tid i Auschwitz, *Är detta en människa?*

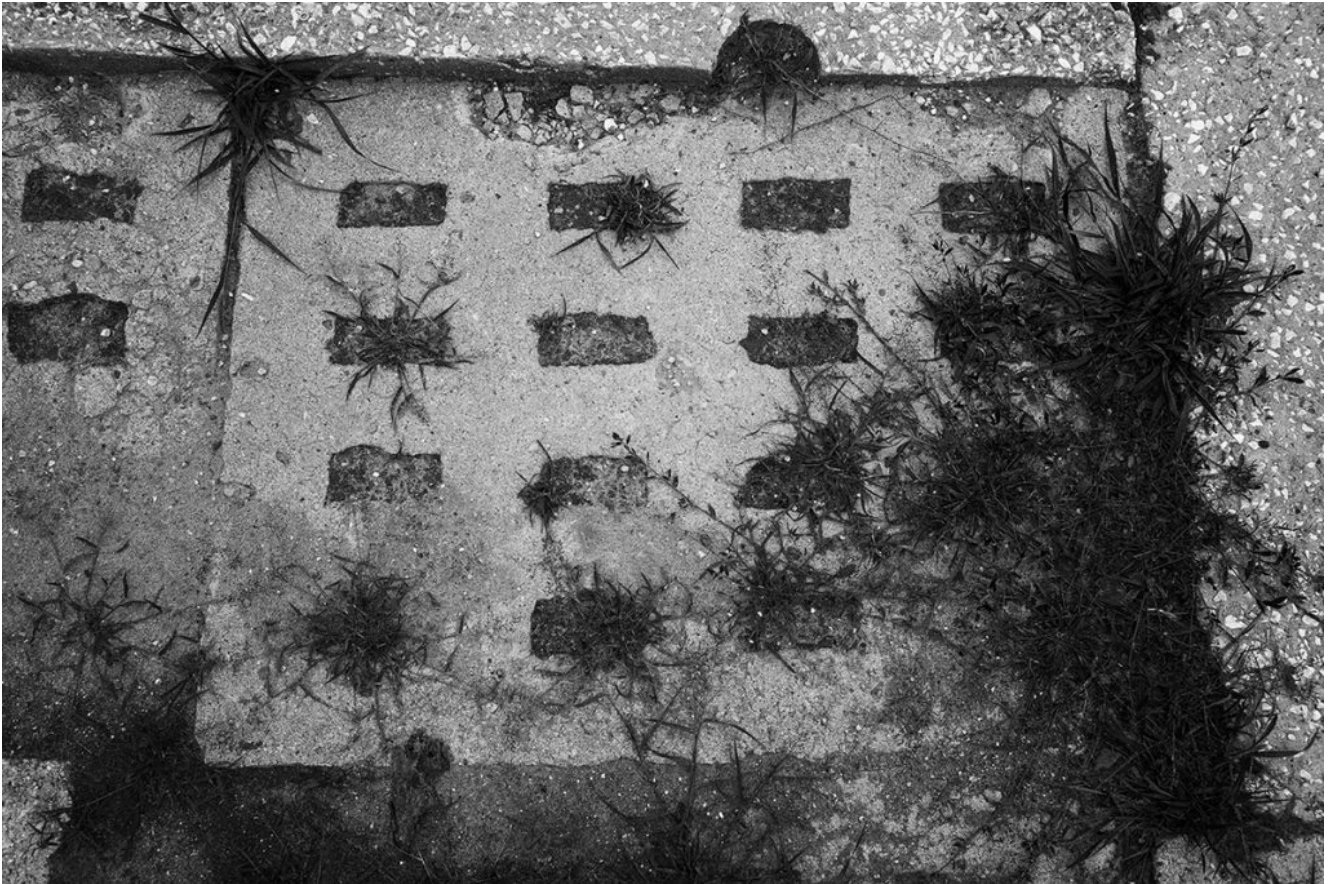
Anders Löwdin är frilansfotograf och studerade vid Nordens fotohögskola 1986-1989 och på Konstfack 1991-1994.

Foto: Anette Andersson Fahlkvist.

Mellan 2014 och 2019 har Anders Löwdin gjort resor främst till östra Europa, där han dokumenterat flera av de platser där judar och andra grupper mördades. Han har fotograferat arbetsläger, förintelseläger och satellitläger där vanliga samhällen nu lever vidare, men också raviner och skogsområden där massskjutningar ägde rum. Projektet har fått form ju längre tiden har gått, och Anders Löwdin har funderat mycket på hur han bäst skulle närma sig objekten och frågorna.

När vi tänker på Förintelsen är det oftast på koncentrationslägren och gaskamrarna, men redan innan dessa togs i bruk dog en stor del av offren genom skjutningar. Det tog en tid innan han tyckte att han fann det rätta bildspråket. Resultatet är att fokus till stor del ligger på de tomma ytorna, på flera av de platser där folkmordet ägde rum.

– Jag har fotat dem som inte överlevde, kan man säga, genom att fokusera på tomrummen efter dem.

Sobibor – förintelseläger i östra Polen. Ur boken Jag ville se Platserna av Anders Löwdin.

Den första resan gick till Auschwitz-Birkenau. Anders Löwdin följde väg 933, där en av de stora dödsmarschernerna gick den 18-20 januari 1945 några dagar före befrielsen, i sydvästlig riktning mot Tjeckien. Dessa bilder finns med i slutet av boken, och skiljer sig en del från bildspråket tidigare i boken.

I bokens förord resonerar **Ola Larsmo** kring begreppet "*minneskultur*" och debatten som förts ända sedan 1949 efter **Theodor Adornos** ord "*Att skriva dikt efter Auschwitz är barbari*". Hur kan vi minnas det ohyggliga och vem har rätten, och kanske plikten, att berätta om och tolka Förintelsen? Ola Larsmo skriver i förordet: "*Löwdins bilder fokuserar på just det oerhörda i vad det innebär att glömma – detta skedde här, själva platsen borde vara impregnerad av den fasa som utspelat sig på denna plats. Den borde vara påtaglig. Men ingenting av detta är uppenbart. Det finns tills vidare bara i din blick.*"

Och det är här Anders Löwdin lämnar över till oss läsare.

– Nu får ni läsare göra resten genom att ta del av berättelsen och bilderna och minnas dem som inte längre finns, de som försvann på just de här platserna.

Text: Elin Engström

Foton: Anders Löwdin

Författarpoträtt: Anette Andersson Fahlkvist

Bilden överst: I Paneriai, cirka tio kilometer från Vilnius i Litauen, genomfördes massskjutningar i gamla bränsledepåer (gropar) under åren 1941 till 1944.

Jag ville se platserna är **Anders Löwdins** debutbok och ges ut av förlaget **Kaunitz-Olsson**